

Sygn. akt I C 234/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia SO Przemysław Jagosz

Protokolant prac. sąd. Natalia Indyka

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2020 r., w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) **Bank (...) S.A. we W.**

przeciwko **A. K. i K. K.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanych na rzecz powoda solidarnie kwotę 140 718,43 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie, liczonymi od kwoty 133 343,01 zł za okres od dnia 23.10.2019 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanych na rzecz powoda solidarnie kwotę 1 779,16 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 234/20

UZASADNIENIE

Powodowy Bank żądał zasądzenia od pozwanych solidarnie kwoty 140 718,43 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 23.10.2019 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że udzielił pozwanym pożyczki gotówkowej. Pozwani nie wywiązywali się z obowiązku jej spłaty, zatem całość pożyczki stała się wymagalna.

Żądanie zostało uwzględnione nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Pozwani wnieśli sprzeciw, w wyniku czego nakaz stracił moc.

W ramach sprzeciwu wnieśli o oddalenie powództwa, podnosząc, że:

- a) roszczenie powoda nie jest wymagalne, gdyż nie wykazano, aby doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki,
- b) nie wykazano, aby powodom przekazano kwotę pożyczki,
- c) umowa zawierała postanowienia niedozwolone w zakresie kosztów pożyczki, a w związku z tym cała umowa jest nieważna,
- d) pozwani nie mieli zdolności kredytowej, a powód zlekceważył obowiązek jej zweryfikowania,

e) pozwani zostali pokrzywdzeni przestępczymi działaniami pośrednika finansowego, która wprowadziła ich w błąd co do zdolności kredytowej, a której następnie przekazali środki z pożyczki wskutek deklaracji, że je właściwie zainwestuje,

f) wysokość roszczenia nie została udowodniona, a wyciąg z ksiąg bankowych powoda powoływany w pozwie ma charakter dokumentu prywatnego.

(sprzeciw k. 9-13)

W odpowiedzi na sprzeciw powód przedstawił wyciąg z ksiąg banku oraz inne dokumenty w postaci wydruków z systemów informatycznych banku obejmujące dokumenty podpisane i wystawione przy zawieraniu umowy, dyspozycję wypłaty, historię spłat wraz ze sposobem ich księgowania, oryginał umowy zawartej z pozwanymi, wezwanie do uregulowania zadłużenia z pouczeniem o restrukturyzacji, oświadczenia o wypowiedzeniu umowy wraz z potwierdzeniami ich odbioru. Podtrzymał swoje żądania i wyjaśnił, że postanowienia dotyczące wysokości kosztów pożyczki są jasne i nie mają charakteru niedozwolonego, zaś koszty te nie są zawyżone i mieszczą się w dozwolonych ramach pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego.

(pisma z załącznikami k. 31-40, 87)

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle wymienionych wyżej dokumentów przedstawionych przez powoda oraz zeznań pozwanych za wykazane uznać należało, że dnia 27.06.2017 r. strony zawarły umowę pożyczki gotówkowej, na podstawie której Bank pożyczył pozwanym kwotę 168 818,76 zł, w której mieściły się:

a) 140 555,15 zł - kwota pożyczki do wypłaty,

b) 7 013,70 zł – kwota prowizji,

c) 21 249,91 zł – kwota składki ubezpieczenia należnej od umowy ubezpieczenia na życie, którą pozwani zawierali wraz z umową pożyczki (ewentualne świadczenie z umowy ubezpieczenia zabezpieczało spłatę pożyczki do wysokości jej salda – por. pkt. 2 i 15 umowy).

Oprocentowanie pożyczki określono jako stałe w wysokości 4,99% w skali roku (pkt 2 umowy).

W umowie wskazano rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, całkowity koszt pożyczki (w tym wysokość odsetek za cały okres umowy), całkowitą kwotę do zapłaty przez pozwanych.

Pozwani upoważnili Bank do pobrania kwoty prowizji i składki ubezpieczenia z kwoty udzielonej pożyczki (pkt 3 umowy).

Pożyczka miała być wypłacona w dniu zawarcia umowy, a spłacana w okresie od dnia 27.06.2017 r. do dnia 28.06.2027 r., w 120 ratach miesięcznych zgodnie z harmonogramem.

W przypadku opóźnienia ze spłatą co najmniej dwóch pełnych rat pożyczki Bank mógł wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia (pkt 40 umowy), a po upływie okresu wypowiedzenia i w sytuacji braku spłaty, miał naliczać odsetki karne od pozostałego do spłaty kapitału pożyczki (pkt 41-42). Odsetki karne ustalono jako zmienne i równe wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie (pkt 23 umowy).

Pożyczkę wypłacono gotówką zgodnie z dyspozycją pozwanego w dniu 27.06.2017 r.

Do wzięcia pożyczki pozwanych skłoniła chęć uzyskania zysków z udziału w projekcie inwestycyjnym, którego propozycję przedstawiła im J. W. (1). W związku z tym przekazali jej kilka wniosków o udzielenie kredytów lub pożyczek podpisanych in blanco, a następnie na ich podstawie w zbliżonym czasie zawarli kilka umów kredytu lub

pożyczki z różnymi bankami, do których skierowała ich J. W.. Pożyczkę w powodowym Banku zaciągnęli jednak samodzielnie, bez pośrednictwa osób trzecich.

Łącznie pozwani zaciągnęli zobowiązania w 10 różnych instytucjach na kwotę niemal 1,4 mln zł.

Kwotę pożyczki pozwani przekazali J. W. (1), która zobowiązała się spłacać jej raty w ramach obiecanego projektu inwestycyjnego oferowanego przez inny podmiot, do którego przystąpili pozwani. Początkowo raty pożyczki były spłacane, a pozwanym wypłacono pewną kwotę tytułem zysków z udziału w inwestycji. Po tym jak pojawiły się zaległości w spłacie, pozwani uiszczali raty dopóki mieli na to środki (por. zeznania pozwanych za adn. k. 115v-116).

Pożyczka była spłacana do 29.11.2018 r. (historia k. 61-63).

Od stycznia 2019 r. Bank podejmował działania przypominające pozwanym o obowiązku spłaty, m.in. w formie telefonicznej i listownej (wykaz k. 64).

Pismami z dnia 16.07.2019 r. Bank wezwał pozwanych do uregulowania zaległości w kwocie 12 872,47 zł (przy racie miesięcznej w kwocie 1790 zł) - w terminie 14 dni roboczych od dnia doręczenia wezwania – jednocześnie informując o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Wezwanie to pozwani odebrali w dniu 23.07.2019 r. (pisma k. 65-68 i doręczenia k. 75-76).

Pismami z dnia 4.09.2019 r. Bank wypowiedział umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, informując, że niespłacone należności wynoszą na ten dzień 155 815,44 zł i wskazując, że po upływie okresu wypowiedzenia będzie pobierał odsetki karne. Pisma te pozwani odebrali w dniu 12.09.2019 r. (pisma k. 65-68 i doręczenia k. 73-74).

W dniu 21.10.2019 r. Bank dokonał zwrotu części składki ubezpieczeniowej na rachunek, z którego pobrano jednocześnie tę kwotę, zaliczając ją na spłatę kapitału pożyczki (historia k. 63).

W dniu 22.10.2019 r. upoważniony pracownik powoda wystawił wyciąg z ksiąg banku, z którego wynika, że zadłużenie pozwanych na ten dzień obejmuje łącznie kwotę 140 718,43 zł, w tym:

- a) kwotę 133 343,01 zł – niespłacony kapitał pożyczki,
- b) kwotę 7 375,42 zł - odsetki umowne za okres korzystania z kapitału naliczone od 27.06.2017 r. do dnia wystawienia wyciągu.

(wyciąg z zestawieniem sposobu naliczenia odsetek k. 42 i nast.)

J. W. (1) została oskarżona o przestępstwo oszustwa na szkodę wielu osób, w tym pozwanych. Prowadzone jest nadto śledztwo w sprawie pomocnictwa udzielanego jej przez inne osoby.

(bezsporne, pismo k. 110, 113, 114)

Sąd zważył, co następuje:

Ostatecznie, w świetle przedstawionych przez powoda dokumentów, w szczególności umowy oraz kopii dyspozycji wypłaty i historii spłat, ale również na podstawie zeznań pozwanych, za wykazane można uznać, że strony zawarły umowę pożyczki, a kwota pożyczki została przekazana pozwanym zgodnie z ich wolą.

Z zestawienia należności i spłat wynika, że na rachunek przeznaczony do ewidencjonowania spłaty pożyczki były dokonywane wpłaty w wysokości odpowiadającej wysokości rat, co potwierdza, że pożyczka została wypłacona, gdyż w przeciwnym razie pozwani nie dokonywaliby przecież takich wpłat. Pozwani potwierdzili zresztą ten fakt, co czyni podniesione w sprzeciwie zarzuty ich pełnomocnika co do braku wypłaty pożyczki niezrozumiałymi.

Zgodnie z art. 720 § 1 Kodeksu cywilnego (k.c.) przez umowę pożyczki pieniędzy dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy.

Z mocy art. 78 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej jako pr. bank.) do umowy pożyczki zawieranej przez bank należy stosować przepisy dotyczące oprocentowania i zabezpieczenia spłaty. Oznacza to, że umowa pożyczki bankowej jest umową odpłatną, a pożyczkobiorca winien zwrócić bankowi kwotę kapitału pożyczki wraz z umówionymi odsetkami.

W związku z treścią art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (u.k.k.) oraz kwotą udzielonej pozwanym pożyczki do umowy stron zastosowanie mają nadto przepisy wymienionej ustawy.

Analiza treści umowy i dołączonych dokumentów bankowych wskazuje, że została ona zawarta zgodnie z jej wymogami.

Skuteczności i ważności umowy nie pozbawia fakt, że w dacie jej zawierania pozwani mogli nie mieć zdolności kredytowej.

Niewątpliwie przed udzieleniem pożyczki, powodowy Bank miał obowiązek dokonania oceny zdolności kredytowej pozwanym, co wynika z przepisów art. 9 u.k.k. i art. 70 pr. bank.

Z zeznań pozwanym oraz faktu, że dysponował ich zaświadczeniami o dochodach jednoznacznie wynika, że zdolność tę badał i zgodnie z wolą pozwanym udzielił im pożyczki w maksymalnej wysokości wynikającej z tego badania.

Nawet jednak gdyby zaniechał tego obowiązku lub wykonał go niestarannie, nie powoduje to nieważności lub bezskuteczności umowy, a jedynie naraża strony na ryzyko związane z możliwością jej niewykonania.

Oceny ważności i skuteczności umowy nie podważa okoliczność, że pozwani zawarli ją pod wpływem przestępczych działań pośrednika finansowego, któremu przekazali też kwotę uzyskanej pożyczki.

Po pierwsze, pozwani – co niewątpliwie wynika z ich zeznań - chcieli zawrzeć umowę pożyczki, by uzyskać środki na inwestycje obiecywane im przez tego pośrednika.

Po drugie, pośrednik finansowy nie był stroną umowy pożyczki, gdyż zawierali ją pozwani i powodowy Bank, a nie przedstawiono żadnego dowodu, który świadczyłby o tym, że ktokolwiek przejął dług pozwanym względem Banku w sposób wiążący dla tego Banku (czyli za jego zgodą – por. art. 519 k.c.).

Po trzecie, nie przedstawiono dowodu, który świadczyłby, że powodowy Bank miał wiedzę o przestępczych działaniach pośrednika finansowego lub w jakikolwiek sposób w nich uczestniczył. Nie ma zatem usprawiedliwionych podstaw, by Bank ponosił konsekwencje działań osoby, za którą nie odpowiada.

Po czwarte, nawet gdyby w przestępczych działaniach pośrednika uczestniczyli jacyś pracownicy Banku, nie sprawia to automatycznie, że umowa stron jest nieważna lub wygasa, gdyż do tego konieczne byłyby dodatkowe działania ze strony pozwanym, których podjęcia jednak nie wykazywano.

W konsekwencji należy przyjąć, że strony wiązała ważna i skuteczna umowa pożyczki, zawarta w zgodzie z wymogami przywołanych wyżej przepisów k.c., pr. bank. oraz u.k.k.

Nie zasługuje przy tym na uwzględnienie zarzut pozwanym, że postanowienia umowy w zakresie jej kosztów mają charakter niedozwolony.

Żeby podzielić takie twierdzenie, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. konieczne byłoby uznanie, że postanowienia w tym zakresie kształtują prawa i obowiązki pozwanym w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

W ocenie Sądu analiza umowy stron nie daje jednak podstaw do przyjęcia takiego poglądu za uprawniony.

Nie ma przeszkód, by strony umowy pożyczki przewidziały dla zabezpieczenia jej wykonania dodatkowe obowiązki i określiły koszty związane z zawarciem umowy w formie prowizji. Umowa stron w tym zakresie została sporządzona na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Wynika z niej, że zabezpieczeniem spłaty pożyczki jest m.in. wskazanie Banku jako uprawnionego do świadczenia wypłacanego z ubezpieczenia na życie, które zawarto na podstawie odrębnej umowy. Składka ubezpieczeniowa miała zostać pokryta z pożyczki, a jej wysokość precyzyjnie wskazano w umowie. Nie jest to rozwiązanie, które kształtowałoby prawa lub obowiązki pozwanych w sposób dla nich krzywdzący.

W zamian za składkę ubezpieczenia pozwani otrzymali bowiem konkretną korzyść w postaci ubezpieczenia od określonych zdarzeń, przy czym świadczenie ubezpieczeniowe miało przyspaść Bankowi wyłącznie w przypadku zaprzestania spłaty pożyczki i do wysokości istniejącego wówczas salda zadłużenia. Trudno też uznać, aby wysokość składki była rażąco krzywdząca. Umowa pożyczki zabezpieczona tym świadczeniem była bowiem zawierana na okres 10 lat, zaś kwota składki pobierana jednorazowo, co w rzeczywistości oznacza, że za każdy rok ubezpieczenia składka wynosiłaby 1/10 kwoty wskazanej w umowie. Istotne w tym kontekście jest również to, że za okres niewykorzystany wskutek wypowiedzenia umowy niewykorzystana część składki była zwracana przez zarachowanie na poczet spłaty kapitału pożyczki – o czym świadczy zestawienie spłat i treść samej umowy (pkt 21).

Nie budzi zastrzeżeń również wysokości kwoty prowizji, która została w umowie jasno wskazana, zaś razem z kwotą składki i innymi kosztami w pełni mieści się w granicach pozaodsetkowych kosztów kredytu wyznaczonych przez art. 36a u.k.k..

Reasumując, strony wiązała ważna i w pełni skuteczna umowa, w wyniku której Bank wypłacił pozwanym umówioną kwotę pożyczki, zaś pozwani mieli obowiązek jej zwrotu wraz z odsetkami w okresie 10 lat.

Pozwani przeczyli istnieniu przesłanek wypowiedzenia oraz jego skuteczności, jak również wysokości zadłużenia, kwestionując moc dowodową przedstawionych przez powoda dokumentów, w szczególności wyciągu z ksiąg rachunkowych, podnosząc, że nie stanowią one wystarczającego dowodu istnienia dochodzonej wierzytelności.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Rolą powoda było zatem udowodnienie wysokości i wymagalności zadłużenia. W celu wykazania tych okoliczności powód, oprócz samej umowy, przedłożył do sprawy dokument prywatny w postaci wyciągu ze swoich ksiąg rachunkowych, jak również inne dokumenty (pochodzące z systemu informatycznego Banku) w postaci zestawienia należności i spłat, wezwań do zapłaty i oświadczeń o wypowiedzeniu wraz z dowodami ich doręczenia.

W ocenie Sądu nie ma uzasadnionych podstaw do kwestionowania wiarygodności wspomnianych dokumentów, a przynajmniej takich podstaw nie przedstawili pozwani. Przypomnieć trzeba, że strona, na której spoczywa ciężar dowodu nie musi ograniczać się do dokumentów urzędowych lub prywatnych, lecz może korzystać z wszelkich środków dowodowych, w tym innych form dokumentowych pochodzących np. z systemów informatycznych stosowanych przez banki - takich, jakie zostały przedstawione również w sprawie niniejszej, a które stanowią inny środek dowodowy w rozumieniu art. 77³ k.c. oraz art. 308 i art. 309 k.p.c.

Zaprzeczenie prawdziwości, wiarygodności, czy też mocy dowodowej dokumentu prywatnego, jakim są dokumenty wystawiane przez bank, nie może polegać na samej jego negacji, jeśli z pozostałych uznanych za wiarygodne dowodów wynika fakt zawarcia umowy, wysokość wierzytelności z tego tytułu i ustalone przez strony warunki spłaty, a także wykaz i sposób zaliczania wpłat dokonanych na poczet spłaty, a nadto sposób, w jaki doszło do rozwiązania tej umowy.

Jak już wskazano, za udowodnione należy uznać zawarcie umowy o treści udokumentowanej przez powoda. Wszelkie pozostałe dokumenty, w szczególności wezwania do zapłaty poprzedzające oświadczenie o wypowiedzeniu umowy oraz samo wypowiedzenie, pozostają w logicznym związku z tą umową i odwołują się do jej treści, a wskazywane w

nich kwoty zadłużenia znajdują potwierdzenie w sporządzonych aktualnie rozliczeniach dokonanych na podstawie systemów informatycznych powoda.

Strona pozwana nie wskazała, jakie konkretnie nieprawidłowości odbierają moc dowodową tym dokumentom, ograniczając się do ogólnikowego zaprzeczenia ich wiarygodności. Jednocześnie pozwani potwierdzili, że otrzymali kwotę pożyczki i ostatecznie zaprzestali jej spłaty.

W konsekwencji, skoro pozwani nie przedstawili żadnych dowodów podważających wiarygodność dowodów przedstawionych przez powoda, za wystarczająco udowodnione należy uznać fakty, które wynikają z dowodów powołanych przez tego ostatniego.

Za udowodnione uznać zatem należy, że pożyczka była spłacana do listopada 2018 r., po czym pozwani popadli w zadłużenie, którego wysokość przekroczyła dwie pełne raty, co z kolei upoważniało Bank do wypowiedzenia umowy (pkt 40 umowy) i zażądania spłaty całego zadłużenia po upływie 30 dni okresu wypowiedzenia wraz z odsetkami maksymalnymi za opóźnienie od pozostałego do spłaty kapitału pożyczki (pkt 41-42, 23 umowy).

Zanim doszło do wypowiedzenia Bank podjął czynności windykacyjne i wezwał pozwanych do spłaty zadłużenia, informując ich o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację – zgodnie z art. 76c pr. bank.

Zarówno wezwania do zapłaty, jak i oświadczenie o wypowiedzeniu zostało pozwanym doręczone, co potwierdzają ich własnoręczne podpisy na kopiach potwierdzeń przedstawionych do akt sprawy.

Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy zostało zatem złożone skutecznie, a jego skutkiem było rozwiązanie umowy po upływie okresu wypowiedzenia, tj. po 30 dniach od dnia 12.09.2019 r., w którym doręczono im wypowiedzenia.

Po tej dacie cała należność z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki i odsetek umownych naliczonych do tej daty, jak również podwyższonych odsetek za opóźnienie stała się wymagalna. Sposób naliczenia tych należności wynika z wyciągu z ksiąg powoda oraz zestawienia i rozliczenia, które uznano za wiarygodne.

Oznacza to, że wymagalne zadłużenie pozwanych względem powoda w łącznej kwocie 140 718,43 zł mogło zostać uwzględnione, w tym:

- a) kwota 133 343,01 zł – tytułem niespłaconego kapitału pożyczki z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie (pkt 23 umowy), które Bank mógł naliczać od upływu okresu wypowiedzenia, ale ograniczył się do żądania ich za okres od dnia następnego po dniu wystawienia wyciągu z ksiąg bankowych,
- b) kwota 7 375,42 zł – tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału naliczone od 27.06.2017 r. do dnia wystawienia wyciągu.

Z tych względów, na podstawie art. 720 § 1 k.c. i art. 481 § 1 i § 2¹ k.c., powództwo uwzględniono w całości (pkt I sentencji wyroku).

Ponieważ pozwani przegrali proces, zgodnie z art. 98 k.p.c., zasądzono od nich na rzecz powoda zwrot kosztów procesu, obejmujących opłatę od pozwu (1 759 zł) oraz koszty pełnomocnictwa (3,69 zł i 17 zł – k. 40v, 77), tj. łącznie 1 779,69 zł (pkt II sentencji wyroku) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku.